

Nr 241.

Av herr **Westman m. fl.**, om ökat anslag till befrämjande av
hemslöjden.

Å riksstatens tionde huvudtitel har under en följd av år anslag årligen anvisats till befrämjande av hemslöjden. För innevarande budgetår utgår anslaget, vilket senare år av sparsamhetshänsyn avsevärt nedsatts, med ett belopp av 20 000 kronor. Anslaget har, sedan ett belopp av 3 000 kronor avgått till arvode åt statens extra instruktör i hemslöjd, av Kungl. Maj:t disponerats såsom statsbidrag till olika hemslöjdsammanslutningar m. m., därav dock till egentliga hemslöjdsammanslutningar blott 12 000 kronor; fördelat med 4 000 kronor till Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund, med 3 000 kronor till Föreningen för Svensk Hemslöjd och återstoden till hemslöjdsföreningar i landets olika delar. Till Föreningen för Svensk Hemslöjd utgår utöver det nämnda förening sålunda beviljade bidraget årligen ett belopp av 4 000 kronor av manufakturförlagslånefondens räntemedel. I årets statsverksproposition upptages ifrågavarande anslag (X. C. 9), sedan på grund av den beslutade omläggningen av riksstaten särskilt anslag uppförts till arvode för instruktören i hemslöjd, med ett belopp av 17 000 kronor, avsett till statsbidrag till hemslöjdsföreningar m. m. Från vederbörande hemslöjdsammanslutningars sida har gång efter annan framställning gjorts om förhöjning av det utgående anslaget.

Därjämte har Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund vid ett flertal tillfällen, senast i en till Kungl. Maj:t den 6 november 1934 ingiven skrivelse, hemställt om särskilt anslag av lotterimedel för förbundets verksamhet. Sagda framställning blev emellertid av Kungl. Maj:t lämnad utan bifall.

Att fastslå är att hemslöjden alltjämt har stora uppgifter att fylla i vårt moderna samhällsliv. Erinras må till en början om hemslöjdens betydelse ur estetisk och kulturell synpunkt. Genom hemslöjden vidmakthållas traditionerna från den gamla svenska allmogeslöjden, och hemslöjden utgör därigenom ett levande vittnesbörd om värdefulla kulturella insatser, som under gångna tider utgått från folkets djupa led. I tillvaratagandet av de gamla svenska mönstren med deras stora skönhetsvärden ser hemslöjdsrörelsen en av sina viktigaste uppgifter. Ett livligt förnyelsearbete har emellertid ständigt pågått och pågår alltjämt. I allt större utsträckning har man börjat inrikta sig på att på grundval av de gamla traditionerna inom hemslöjden få fram bruksalster, lämpade för nutida behov, inom den kvinnliga slöjden mattor, gardin- och möbeltyger, linnevaror, kostymtyger m. m. och inom den manliga slöjden möbler, prydnadsföremål, hushållsartiklar o. dyl. Vidare har framhållits hurusom hemslöjden, icke minst under rådande arbetslöshet, är en

betydelsefull moralisk, social och ekonomisk faktor. Genom hemslöjden beredes många människor, särskilt på landsbygden, vilka eljest varit hänvisade till nödtvungen arbetslöshet, möjlighet till skapande arbete för att åstadkomma varor för egna behov eller till avsalu. För många av de tusentals små hushåll runt omkring ute i landet, inom vilka hemslöjd utövas, är det tillskott till hemmets ekonomi, som hemslöjden kan ge, av väsentlig betydelse för familjens uppehälle. Det är hemslöjdsrörelsens strävan att genom skapande av ökade arbetsmöjligheter kunna i sin mån bidra till lösningen av ett av vårt lands mest aktuella sociala problem — försörjningen av de grupper av landsbygdens folk, vilka tidigare jordbruket givit deras utkomst men vilka numera efter de senaste årens rationalisering och förändringar i olika hänseenden inom jordbruksnäringen icke längre få plats inom denna.

I detta sammanhang torde böra hänvisas till ett utlåtande, som avgivits av kungl. kommerskollegium den 14 november 1934 över den ovan omnämnda framställningen av Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund om lotterimedel till Kungl. Maj:t. I sagda utlåtande, däri framställningen varmt tillstyrkes, understryker kollegium särskilt hemslöjdens sociala uppgift såsom icke minst under rådande svårigheter ifråga om försörjningen av landsbygdens folk i särskild grad betydelsefull. Den uppgift, som å det sociala området åvilade hemslöjden, borde, framhåller kollegium, ock vara av avgörande inflytande å verksamheten inom hemslöjdsrörelsen, utan att dock därför de kulturella och estetiska kraven å de framställda alstren finge eftersättas. Med denna uppfattning av hemslöjdens uppgifter vore det uppenbart, att kollegium med tillfredsställelse konstaterat den nyorientering, som de senaste åren kommit till stånd inom hemslöjden, och de strävanden, som gjort sig gällande för att inom hemslöjden få fram goda bruksalster, avsedda för nutida behov och utförda i mönster, anpassade efter nutida smak. Förutom sagda strävanden, vilka särskilt framträtt å de senaste årens försäljningsmässor av hemslöjdsalster, hade kollegium även med tillfredsställelse iakttagit det förnyelsearbete, som inom hemslöjdsrörelsen utförts på det textila området för förbättring av arbetsredskap och material. Enligt kollegii övertygelse utgjorde det under rådande förhållanden en nödvändig förutsättning för att hemslöjden över huvud skulle kunna i sin nuvarande omfattning bestå och göra sig gällande vid sidan av andra, konkurrenskraftigare produktionsformer och kunna såsom hittills giva arbete åt stora grupper av landsbygdens folk, att det sålunda upptagna nydaningsarbetet alltjämt fortsattes efter enahanda principer. Kollegium ifrågasätter, huruvida icke därvid en viss skiljelinje borde uppdragas mellan framställningen av moderna hemslöjdsalster och hemslöjdsarbete efter de traditionella, ortsbetonade mönstren och modellerna, vilka senare givetvis ock borde vid sidan av de förra vidmakthållas. Nydaningsarbetet torde emellertid icke blott avse en förnyelse till stil och ändamål utan även gälla arbetsredskap och arbetsmetoder för särskilt kardning, spinning och vävning samt material, såväl lin som

ull. Önskvärt torde vara att det studium, som påbörjats, av de framsteg utomlands, som särskilt i England nåtts å området, kunde fortsättas och tillgodogöras för svenska förhållanden. För hemslöjdsrörelsen torde det slutligen ock vara angeläget att nedbringa framställningskostnaderna för särskilt hemslöjdens textila alster för möjliggörande av sänkta priser och ökad avsättning. De uppslag till åtgärder i nämnda syfte, som i den remitterade skrivelsen framkastats, vore enligt kollegii mening värda beaktande. Kollegium konstaterar slutligen, att den manliga slöjden på grund av utvecklingen kommit att inom hemslöjdsrörelsen få en undanskymd plats i jämförelse med den kvinnliga, och att densamma även å åtskilliga håll nära nog alldeles försumrats. Ur många synpunkter vore önskvärt att inom hemslöjdsrörelsen ett större intresse och utvidgat arbete nedlades å den manliga slöjden, då härigenom förvisso åtskilligt skulle kunna vinnas för erhållande av ökade förtjänstmöjligheter för den manliga befolkningen. Särskilt gällde detta bygder, där intresse för dylik slöjd alltjämt fortlevde. Exempel visade, att initiativ i nu nämnda riktning blivit till avsevärt gagn i bygder, där förutsättningar härför funnits.

De senaste årens kris har ställt stora krav på hemslöjdsrörelsen och de inom denna verkande sammanslutningarna. Betydelsefulla initiativ ha tagits, viktiga insatser gjorts. Stora ansträngningar ha nedlagts för att trots allmänhetens under krisåren minskade köpkraft vidmakthålla och öka avsättningen av hemslöjdsalster. Emellertid ha krisåren ställt ökade krav å de inom hemslöjden verkande föreningarnas ekonomi. De begränsade ekonomiska resurser, med vilka man inom hemslöjdsrörelsen arbetar, ha sålunda hindrat den utveckling av rörelsen, som ur olika synpunkter varit önskvärd. Viktiga uppgifter påkalla emellertid nu med styrka sin lösning. I första hand är detta fallet inom området för den manliga slöjden, vilken hitintills icke i den utsträckning, som motsvaras av dess sociala och ekonomiska betydelse, varit föremål för intresse. Även inom området för den kvinnliga slöjden föreligga viktiga arbetsuppgifter, som i brist på medel hittills icke kommit till utförande. Hemslöjdsföreningarna i de olika länen liksom de centrala organisationer, vilka arbeta för föreningarnas intressen, ha i sin verksamhet i hög grad hämmats, genom att för dem ej funnits tillgängliga medel, som kunde användas för att genomföra en bättre organisation av deras verksamhet inom flera av dess grenar. Man skulle kunna ernå vida större konkurrenskraft gentemot utlandet och vida bättre kunna tillvarata våra inhemska produktionsmöjligheter, om föreningarna kunde mera effektivt ordna sina förbindelser med de svenska producenterna av de råvaror, främst ull och lin, och de fabrikat, vilka föreningarna använda. Då de hemslöjdsföreningar, som tillhöra Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund, ha en årlig omsättning av omkring 1½ miljon kronor, inses lätt, att en ökning av deras inköp redan med en tämligen ringa procent skulle vara av betydelse. Många föreningar skulle vidare kunna göra ökad nytta, om de sattes

i stånd att på ett mera verksamt sätt utdela arbeten till hemslöjdskunniga personer, som äro bosatta på landsbygden och som icke kunna igångsätta hemslöjdsarbete utan visshet om att kunna finna köpare för sina produkter. Endast genom organisation kan man övervinna de försäljningssvårigheter, som möta hemslöjdsproducenterna, vilka var för sig icke ha råd att skaffa sig försäljningsorganisation och reklam eller att arbeta på lager. En mycket viktig uppgift är också att experimentera fram det tekniskt lämpligaste sättet för arbetets utförande. Önskvärt är jämväl att det med framgång bedrivna nydaningsarbetet inom särskilt den textila slöjden må kunna fortsättas och ytterligare utvecklas.

För att bereda de inom hemslöjdsrörelsen verkande sammanslutningarna möjligheter att med kraft upptaga arbetet å ovan angivna uppgifter, vilka var för sig äro av största betydelse för främjandet av de stora kulturella och sociala ändamål, vilka berörda sammanslutningar gjort till föremål för sin verksamhet, torde en höjning av anslaget till befrämjandet av hemslöjden böra komma till stånd. Starka skäl föreligga för ökade insatser från statsmakternas sida å ifrågavarande område.

Framhållas må i detta sammanhang, att i de övriga nordiska länderna årligen för hemslöjdsändamål beviljas bidrag av statsmelet med betydligt högre belopp än hos oss. Sistlidet budgetår anslogs sålunda för dylika ändamål i Finland 400 000 mark (föregående år upptill 650 000 mark) och i Norge 121 850 kronor, varutöver särskilda anslag å betydande belopp anvisades för undervisningsväsendet å området.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen måtte för det i årets statsverksproposition under tionde huvudtiteln upptagna anslaget »Befrämjande av hemslöjden» å riksstaten för budgetåret 1935/1936 anvisa ett belopp å 35 000 kronor.

Stockholm den 23 januari 1935.

K. G. Westman.

Anton Pettersson.

Joh. Johansson,

Friggeråker.

Gunnar Bodin.

K. I. Sköldén.
